Ankara Üniversitesi
SBF Dergisi,
Cilt 75, No.3, 2020, s. 871 – 898

Araştırma Makalesi
DOI: 10.33630/ausbf.782937

YEREL VE GENEL SEÇİMLERDE YOLSUZLUĞUN OY VERME DAVRANIŞINA ETKİLERİ*

Doç. Dr. M. Kadir Doğan
Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
ORCID: 0000-0002-2901-3492

Prof. Dr. Haldun Evrenk
İstanbul Şehir Üniversitesi
İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi
ORCID: 0000-0003-4730-1647

● ● ●

Öz

Bu çalışma yolsuzluğun oy verme davranışına yerel ve genel seçimlerdeki etkilerini inceleyerek, seçmenin yolsuzluğa karşı verdiği tepkilerin bu seçimlerde nasıl farklılaştığını araştırmaktadır. Çalışmada iki temel araştırma sorusu bulunmaktadır: (i) Türkiye'de seçmenin politikacıları yolsuzluktan dolayı seçimlerde cezalandırması (politikacıların alacağı oy oranlarındaki azalma) yerel ve genel seçimlerde nasıl farklılaşmaktadır? (ii) Hâlihazırda yolsuzluğa bulaşmış mensubunu yeniden aday göstermek yerine seçimlere farklı bir adayla katılmak bir siyasi partinin oy oranını Türkiye'deki yerel ve genel seçimlerde nasıl etkilemektedir? Bu soruları seçmenden doğrudan toplanan bilgiyi kullanarak cevaplayabilmek için kısa tasvir (vignette) yöntemiyle tasarlanan bir anket, ikinci düzey İktisadi Bölge Birimleri Sınıflandırılmasına (İBBS) göre belirlenen 28 ilde, 3640 kişilik bir örneklem üzerinde uygulanmıştır. Bulunan ilk sonuç yolsuzluğun oy verme davranışına yerel seçimlerdeki etkisinin, genel seçimlere kıyasla daha az olduğunu göstermektedir. Adayın yolsuzluğa bulaşmış olmasını, seçmen yerel seçimlerde, genel seçimlere göre daha az önemsemektedir. Bir diğer sonuç, bir siyasi partinin yolsuzluk yapan seçilmiş bir mensubunun yerine bir sonraki seçimde başka bir aday göstermesinin, partinin alacağı oy oranını hem genel seçimlerde hem de yerel seçimlerde arttıracağıdır. Fakat, oy oranındaki bu artış, genel seçimlerde, yerel seçimlere göre daha yüksek olmaktadır. Sonuçların seçmenin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir seviyesi, çalışma durumu gibi demografik özelliklerine ve yaşadığı coğrafi bölgeye göre farklılık gösterip göstermediği de analiz edilmiş, bazı sonuçların farklılaştığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Yolsuzluk, Seçimler, Oy verme davranışı, Kısa tasvir yöntemi, Seçim türleri

The Effects of Corruption on Voting Behavior in the Local and General Elections

Abstract

This paper studies the effects of corruption on voting behavior in the local and general elections, investigating how the voters' response to corruption differs in these elections. We have two main research questions: (i) how does the electoral punishment for corruption (in terms of lower vote shares) differs in local and general elections, and (ii) how does nominating a new candidate, instead of re-nominating the corrupt incumbent, affect the vote share of a political party in local and general elections. To collect data to answer these questions, we designed a survey using the vignette method, and administered it to a sample of 3640 individuals in 28 provinces determined according to the second-level Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS). Our first finding is that the effect of corruption on voting behavior in the local elections is smaller than that in the general elections. That is, compared to the general elections, voters care less about corruption in the local elections. We also find that, nominating another candidate instead of re-nominating a corrupt incumbent has a positive effect on the vote share of a political party in both the general and local elections. But, the increase in the vote share is greater in the general elections than in the local elections. We also analyzed whether these results depend on the demographic characteristics of the voters such as gender, age, education level, income level, employment status, and the geographical region that the voter lives. We find that it does.

Keywords: Corruption, Elections, Voting behavior, Vignette method, Election types

---

* Makale geliş tarihi: 06.03.2020
Makale kabul tarihi: 30.04.2020
Erken görünüm tarihi: 20.08.2020

Yerel ve Genel Seçimlerde Yolsuzluğun Oy Verme Davranışına Etkileri[1]

Giriş

Yolsuzluk, kişisel çıkar elde etmek için yetkilerin kötüye kullanılmasıdır (Jain, 2001). Bu çalışmada, *seçilen* politikacıların kamu kaynaklarını kişisel çıkar sağlamak amacıyla kullanması olarak tanımlanan siyasal yolsuzluk üzerinde durulmaktadır. Ahlaki bir sorun teşkil etmesinin yanında toplumu sosyal ve ekonomik yönlerden de etkileyen yolsuzluk, yatırımların ve büyüme oranının azalmasına (Mauro, 1995; Mo, 2001), gelir dağılımının bozularak gelir eşitsizliğinin artmasına sebep olmaktadır (Johnston, 1989; Li vd., 2000).[2] Ayrıca, yolsuzluğun eğitim ve sağlık harcamalarının düşmesine yol açtığı (Gupta vd., 2001, Lewis, 2006) ve insani gelişmeyi olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir (Akçay, 2006). Yolsuzluğun bu kadar aşikâr olmayan etkileri de zamanla fark edilmektedir. Mesela, 2011 yılında *Nature* dergisinde yayımlanan bir çalışmada, son 30 yıldaki depremlerde bina çökmesi sonucu gerçekleşen ölümlerin yüzde 83'ünün, yolsuzluğun 'anormal' derecede yüksek (kişi başına gelir seviyesi bakımından benzer ülkelere nazaran) olduğu ülkelerde gerçekleştiği gösterilmiştir (Ambraseys vd., 2011).

Yolsuzluk yeni bir problem değildir. Yazılı kayıtlarda ilk olarak M.Ö. 3000'lerde Eski Mısır'da bahsedilen yolsuzluk, o günden bu güne varlığını sürdürmektedir.[3] Topluma yüklediği yüksek maliyetlere ve yolsuzluğun sandıkta cezalandırılmasının siyasetçileri dürüst davranmaya teşvik edici etkisine rağmen, maalesef yolsuzluk demokrasilerde de yaygın olarak görülmekte, seçmenler bu ülkelerde de yolsuzluk yapan politikacılara müsamaha göstermekte, onlara tekrar oy vermektedirler.

Bu çelişkili duruma farklı açıklamalar getirilmiştir. Bunlardan ilki, yolsuzluk yapıldığına dair *güvenilir* bilgi eksikliği sonucu seçmenin,

1 Bu çalışmaya 115K566 no'lu proje aracılığıyla destek veren Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumuna (TÜBİTAK) teşekkür ederiz.

2 Yolsuzluğun, bürokratları daha fazla çalışmaya teşvik ederek işlemleri hızlandıracağını ve dolayısıyla iktisadi etkinliğe katkı sağlayacağını savunan çalışmalar da mevcuttur (Leff, 1964; Huntington, 1968).

3 Bkz. El-Saady (1998) ve Aidt (2003).

politikacının yolsuzluk yaptığından haberdar (veya, emin) olmaması sebebiyle politikacıyı tekrar seçtiğidir. Bu eksikliğe politikacının elindeki imkânları kullanarak yolsuzluğun gizli kalmasını sağlaması veya seçmenin, yolsuzlukla ilgili ortaya çıkan bilgi ve belgelere, rakipleri veya farklı kesimler tarafından politikacıyı yıpratmak amacıyla üretilmiş iftiralar olduğunu düşünerek, güvenmemesi neden olabilir. Yapılan çalışmalar, seçmene ulaşabilen yolsuzluk hakkındaki güvenilir bilginin, yolsuzluk yapan politikacıların seçimlerde alacağı oy oranının düşmesine ve yolsuzluğun azalmasına yol açtığını göstermektedir (Ferraz ve Finan, 2008; Adserà vd., 2003).

İkinci açıklama, politikacının uyguladığı politikaların etkin ve başarılı olmasından (sağlanan hizmetler ve kamu mallarından seçmenin memnun kalmasından) dolayı seçmenin yolsuzluğu göz ardı edip politikacıyı tekrar seçmesidir (Rundquist vd., 1977). Bu açıklama o kadar yaygındır ki, bazı ülkelerde bu durumu anlatmak için kullanılan özel ifadeler dahi bulunmaktadır. Örneğin, Türkiye'de yaygın olan kullanılan "çalıyor ama çalışıyor" ifadesinin birebir karşılığı olarak Brezilya'da "rouba, mas faz" denilmektedir.

Öne sürülen üçüncü açıklama, aynı siyasi görüşe sahip olması halinde, seçmenin kendine daha yakın politikaları uygulayacağını veya menfaat sağlayacağını umarak, yolsuzluklarına rağmen politikacıya oy vermesidir (Anderson ve Tverdova, 2003). Bunların dışında, seçmenin tüm alternatif politikacıların da seçildikleri takdirde yolsuzluk yapacaklarını düşünmesi (Kurer, 2001), devlet kurumlarının zayıf yapısı (Manzetti ve Wilson, 2007), ve seçim sisteminin tasarımındaki eksiklikler (Persson vd., 2003) gibi faktörlerin de yolsuzluk yapan politikacıların yeniden seçilmesine etkisinden bahsedilmiştir.

Bu açıklamaların vurguladığı faktörlerin hangilerinin, ve ne ölçüde, seçmenlerin oy verme davranışını etkiledikleri son yıllarda deneysel olarak da araştırılmaya başlanmıştır. Winters ve Weitz-Shaphiro (2013) Brezilya'da, Muñoz v.d. (2016) Katalonya'da, Doğan ve Evrenk (2020) Türkiye'de kısa tasvir yöntemiyle tasarladıkları anketlerle seçmenden doğrudan bilgi toplayarak farklı faktörlerin yolsuzluk yapan politikacıların yeniden seçilmesindeki etkilerini araştırmışlardır. Üç çalışmada da güvenilir bilgi eksikliğinin yolsuzluk yapan politikacıların yeniden seçilmesinde oldukça etkili olduğu vurgulanırken diğer faktörlerin etkileri ülkelere göre farklılaşmaktadır. Doğan ve Evrenk (2020), Türkiye'de yolsuzluk yapan bir politikacının yaptığı hizmetlerin ve sağladığı kamu mallarının seçimlerde alacağı oy oranının artmasına yol açtığını, ama seçmenin genelde politikacının dürüstlüğüne, sağladığı mal ve hizmetlerden daha çok önem verdiğini tespit etmiştir. Aynı siyasi görüşe sahip olunması halinde seçmenin yolsuzluk yapan politikacıya oy verme eğiliminin artacağı, ama bu durumun sadece bazı demografik özelliklere sahip seçmen kitlesinde geçerli olduğu ifade edilmiştir.

Yukarıda bahsedilen çalışmalar siyasi yolsuzluğun oy verme davranışına etkilerini incelemektedir. Akademik literatürde, seçim sonuçlarından yola çıkarak bazı ülkelerde yolsuzluğun genel seçim sonuçlarına etkilerini[4] veya yerel seçim sonuçlarına etkilerini[5] inceleyen çalışmalar da mevcuttur. Bizim çalışmamızı özgün kılan, bir ülkede yolsuzluğun farklı türdeki seçimlerde (mahalli idare ve genel) oy verme davranışına etkilerini inceleyen ve bunları *karşılaştıran*, bildiğimiz kadarıyla, ilk araştırma olmasıdır.

Bu çalışma iki temel araştırma sorusuna cevap aramaktadır. Bunlardan ilki yolsuzluğun politikacının alacağı oy oranına etkisinin yerel ve genel seçimlerde (eğer değişiyorsa) nasıl değiştiğidir. Seçmen yolsuzluğu söz konusu seçimlerden birinde daha mı fazla önemsemektedir? Yerel ve genel seçimlerde politikacılar farklı görevler için seçildiklerinden, seçmenin onlardan beklentileri de farklı olabilir. Rasyonel tercih *(rational choice)* yaklaşımı içinde yaygın kabul gören siyasal vekillik (*political agency*) modeline[6] göre seçmen yolsuzluğa bulaşmış bir politikacıyı, seçmenin arzu ettiği politikaları yeterince uygulaması halinde, yeniden seçebilmektedir. Örneğin, Doğan (2010) asimetrik bilginin de var olduğu bir siyasal vekillik modeli oluşturarak, politikacının seçmen tarafından gözlenemeyen politikalarının halkın refahı üzerindeki etkisine, politikacının elde edebileceği kişisel çıkarın ve seçmenin gelecekteki menfaatinin bugünkü değerini hesaplarken kullandığı iskonto faktörünün büyüklüğüne bağlı olarak toplumda iki farklı denge olabileceğini göstermiştir. İlk dengede, seçmen istenilen politikaların uygulanması halinde politikacıyı yolsuzluk yapsa dahi tekrar seçerken, ikinci dengede yolsuzluk yaptığında politikacının tekrar seçilmesi mümkün olmamaktadır. Öte yandan seçmen politikacıyı güvenilir bir vekil (*trustee*) olarak görüyor da olabilir. Bu durumda seçmenin yolsuzluğa tahammülü çok daha düşük olacaktır. Birinci araştırma sorumuz, seçmenlerin yerel seçimlerde seçtikleri belediye başkanlarını ve genel seçimde seçtikleri milletvekilleriyle olan ilişkilerini farklı türde vekâlet ilişkileri olarak görüp, birinin yaptığı yolsuzluğu diğerin yaptığından daha çok önemseyip önemsemediklerini belirlemeye yöneliktir.

İkinci temel araştırma sorusu ise bir siyasi partinin yolsuzluk yapan bir mensubunu (belediye başkanı veya milletvekili) tekrar aday göstermek yerine,

---

4 Örneğin, Reed (1999) Japonya'da, Chang v.d. (2010) İtalya'da, Eggers ve Fisher (2011) İngiltere'de yolsuzluğun genel seçim sonuçlarını nasıl etkilediğini araştırırken, Peters ve Welch (1980) ile Welch ve Hibbing (1997) A.B.D.'de yolsuzluğun kongre seçimleri sonuçlarına etkilerini incelemişlerdir.

5 Örneğin, Lafay ve Servais (2000) Fransa'da, Chong vd. (2011) Meksika'da ve Costas-Pérez vd. (2012) İspanya'da yolsuzluğun yerel seçim sonuçlarına etkilerini araştırmışlardır.

6 Siyasi vekillik modeli üzerine ilk çalışmalar Barro (1973) ve Ferejohn (1986) tarafından ortaya konulmuştur.

farklı bir adayla seçimlere girmesinin partinin alacağı oy oranına etkisini ve bu etkinin yerel ve genel seçimlerde nasıl farklılaştığını belirlemeye yönelik olup, şu iki alt-soruyu kapsamaktadır: Yolsuzluk yapan bir mensubunu yeniden aday göstermek yerine farklı bir aday göstermek, siyasi partinin oy oranını nasıl etkiler? Söz konusu etki genel ve yerel seçimlerde farklılaşır mı?

Yukarıdaki sorulara yanıt verebilmek için öncelikle hipotezler oluşturulmuştur. Hipotezlerin test edilebilmesi için seçmenden doğrudan bilgi toplamak amacıyla kısa tasvir yöntemiyle bir anket tasarlanmıştır. Bu yöntem hem politikacılar hakkında istenilen farklı özelliklerin sorularda tanımlanabilmelerine hem de katılanların gerçek fikirlerini olabildiğince doğru beyan edebilmelerine imkân sağlamıştır. Tasarlanan anket Türkiye genelinde 28 ilde 3640 kişilik bir örneklem üzerinde uygulanmıştır. Örneklemin, Türkiye genelindeki seçmen profilini temsil edebilmesi için, cinsiyet, yaş ve eğitim seviyesi bakımından seçmen dağılımına mümkün olduğunca yakın bir dağılıma sahip olması sağlanmıştır.

Anket uygulamasından elde edilen veriler kullanılarak oluşturulan hipotezler istatistiki olarak test edilmiştir. Bulunan ilk sonuç, yolsuzluğun seçmenin oy verme davranışına etkisinin yerel seçimlerde genel seçimlere göre daha az olduğudur. Seçmen oy kullanırken belediye başkanları tarafından yapılan yolsuzluğa, milletvekilleri tarafından yapılan yolsuzluktan daha az tepki göstermektedir. İkinci olarak, bir siyasi partinin yolsuzluk yapan bir mensubunu yeniden aday göstermek yerine farklı bir adayla seçimlere girmesinin hem yerel seçimlerde hem de genel seçimlerde partinin oyuna katkı sağlayacağı, ayrıca söz konusu katkının genel seçimlerde yerel seçimlere göre daha yüksek olacağı tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçların, anket sorularına cevaplarını net olarak ifade etmek yerine eğilimlerini bildirmeyi tercih eden katılımcıların cevaplarının değerlendirilmesinde yapılan varsayıma bağlı olup olmadığını tespit etmek için bir duyarlılık analizi gerçekleştirilmiş ve sonuçların söz konusu varsayımdan bağımsız olarak geçerli olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca elde edilen sonuçların seçmenin demografik özelliklerine ve bulunduğu coğrafi bölgeye göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Sonuçların örneklem genelinden cinsiyete göre farklılaşmadığı ama seçmenin eğitim seviyesi ve bulunduğu coğrafi bölgeye göre oluşturulan gruplarda farklılaştığı tespit edilmiştir. Lise mezunu ve daha yüksek eğitim seviyesine sahip seçmenin yerel seçimlerde yolsuzluğu, genel seçimlere göre, daha az önemseyeceği iddia edilememektedir. Lise mezunu ve daha yüksek eğitim seviyesine sahip veya Türkiye'nin batı ve güneyinde (Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde) yaşayan seçmen kitlesinin, yolsuzluk yapan bir politikacıyı yeniden aday göstermeme davranışından dolayı bir partiyi genel seçimlerde, yerel seçimlere kıyasla, daha fazla desteklemesi de söz konusu değildir.

Makalenin birinci bölümünde oluşturulan araştırma hipotezlerimiz, ikinci bölümünde ise anketin tasarımı ve uygulaması anlatılacaktır. Üçüncü bölümde hipotez testleri sonucunda ulaşılan bulgulara, bulguların geçerliliğini araştıran duyarlılık analizine ve sonuçların seçmenin demografik özelliklerine ve bulunduğu coğrafi bölgeye göre analizine yer verilecektir. Dördüncü bölümde ise sonuçlar hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

1. Araştırma Hipotezleri

Bu çalışmada bir politikacının yaptığı yolsuzluğun sadece kendi seçmeninin (politikacıya oy vererek seçilmesini sağlayan seçmen) oy verme davranışını nasıl etkilediğine odaklanılmıştır. Elbette, seçmen bir önceki seçimde kendisinin oy vermediği halde seçilen bir politikacıya, görev yaptığı dönemde bulaştığı yolsuzluklara rağmen − sağlanan kamu mallarından ve hizmetlerden son derece memnun olunması gibi sebeplerden dolayı – oy verebilir (Rundquist vd., 1977; Winters ve Weitz-Shaphiro, 2013). Fakat, bu çalışmadaki amaç yolsuzluk yapan bir politikacının sağladığı hizmetlerin veya kamu mallarının seçimlerdeki oy oranına etkisini incelemek olmadığı için, yolsuzluğun bir önceki seçimde politikacıya oy vermeyen seçmenin oy verme davranışına etkileri, bu çalışmanın kapsamı dışında kalmaktadır. Bu çalışmada bir politikacının bir dönemde yaptığı yolsuzluğun sadece bir önceki dönemde ona oy vermiş seçmenin oy verme davranışını nasıl etkilediği (kendi seçmeninin politikacıyı cezalandırıp cezalandırmadığı) incelenmiş, tüm hipotezler de bu doğrultuda oluşturulmuştur.

Birinci araştırma sorumuzu cevaplayabilmek, yani politikacının yaptığı yolsuzluğun seçimlerde alacağı oy oranına etkisinin yerel ve genel seçimlerde nasıl farklılaştığını belirleyebilmek için şu hipotez oluşturulmuştur:

H_1: Seçildiği dönemde yolsuzluk yapan bir belediye başkanının daha önce kendisine oy veren seçmenden alacağı oy oranı, seçildiği dönemde yolsuzluk yapan bir milletvekilinin daha önce kendisine oy veren seçmenden alacağı oy oranından daha yüksek olacaktır. Yani, seçmen oy verdiği belediye başkanının yolsuzluk yapmasını, oy verdiği milletvekilinin yolsuzluk yapmasından daha az önemsemektedir.

Bir numaralı hipotezimiz, seçmenin oy verdiği milletvekillerini, belediye başkanlarına göre, seçildikleri son dönemde yaptıkları yolsuzluk sebebiyle daha çok cezalandırdığıdır. İkinci araştırma sorumuzu yanıtlayabilmek, yani bir siyasi partinin yerel ve genel seçimlerde yolsuzluk yapan bir mensubunu yeniden aday göstermek yerine seçimlere başka bir adayla girmesinin partinin alacağı oy oranını nasıl etkileyeceğini belirleyebilmek için, önce seçmenin bu davranışı mahalli ve genel seçimlerde ödüllendireceğine, sonra da ödülün mahalli ve genel

seçimlerde farklılaşacağına dair üç farklı hipotez oluşturulmuştur. Bunlardan ilki şöyledir:

H_2: Bir seçim bölgesinde, bir siyasi partinin, son dönemde yolsuzluk yapan bir belediye başkanını yeniden aday göstermeyip yeni bir aday göstermesi, o bölgede o partiye son yerel seçimlerde oy vermiş seçmenlerin yerel seçimde partiye desteğini arttırır.

İki numaralı hipoteze göre, yerel seçimlerde siyasi partinin yolsuzluk yapan belediye başkanını seçimlerde yeniden aday göstermemesi, seçmenin yolsuzluktan dolayı partiye vereceği tepkiyi azaltarak, partinin yolsuzluk yapan belediye başkanını yeniden aday göstermesi halinde alacağı oya göre, daha fazla oy almasına yol açar. Üç numaralı hipotez ise aynı durumun genel seçimlerde de geçerli olacağıdır.

H_3: Bir seçim bölgesinde, bir siyasi partinin, son dönemde yolsuzluk yapan bir milletvekilini genel seçimlerde yeniden aday göstermeyip yeni bir aday göstermesi, o bölgede o partiye son genel seçimlerde oy vermiş seçmenlerin genel seçimde partiye desteğini arttırır.

Üç numaralı hipoteze göre bir siyasi partinin yolsuzluk yapan bir milletvekilini seçimlerde aday göstermemesi seçmenin tercihini olumlu yönde etkiler. Partinin yolsuzluk yapan milletvekilini yeniden aday göstermesi halinde alacağı oya göre, daha fazla oy almasına yol açar.

Dört numaralı hipotez, yolsuzluk yapan bir politikacıyı seçimlerde yeniden aday göstermemenin partinin seçimlerdeki oy oranına etkisinin genel seçimlerde, yerel seçimlere göre daha fazla olduğudur.

H_4. Yolsuzluk yapan bir politikacıyı seçildiği bölgeden yeniden aday göstermemenin siyasi partinin alacağı oy oranına etkisi genel seçimlerde, yerel seçimlere göre, daha fazla olur.

Bir numaralı hipotezde seçmenin yerel seçimlerde yolsuzluğu genel seçimlere göre daha az önemseyeceği iddia edilmişti. O halde, yolsuzluk yapan bir politikacıyı yeniden aday göstermek yerine seçimlere farklı bir adayla girme kararının partinin alacağı oy oranına yerel seçimlerdeki katkısının, genel seçimlere göre, daha az olması beklenebilir. Bu doğrultuda, dört numaralı hipotez yolsuzluk yapan bir politikacıyı yeniden aday göstermemenin siyasi partinin alacağı oy oranına etkisinin genel seçimlerde, yerel seçimlere göre, daha fazla olacağını öngörmektedir.

2. Anket: Tasarım ve Uygulama

Yolsuzluğun oy verme davranışına etkisini anlayabilmek için bu çalışmada seçmenden doğrudan veri toplanmıştır. Bu çerçevede oluşturulan hipotezlerin test edilmesine ve dolayısıyla araştırma sorularının yanıtlanmasına

olanak sağlayacak verilerin elde edilebilmesi için bir anket tasarlanarak Türkiye'deki seçmen profilini temsil eden bir örneklemde uygulanmıştır.

2.1. Anket Tasarımı

Anket hazırlanırken dikkat edilmesi gereken en önemli husus anketin seçmen davranışını olabildiğince doğru yansıtacak şekilde tasarlanmasıdır. Anket, katılanların gerçek fikirlerini beyan etmelerine olanak sağlamalıdır. Bu çalışmadaki anketin uygulandığı tarihlerde Türkiye'de doğrudan siyasi sorular soran bir ankete, katılımcılardan kimlik bilgisi talep edilmemesine rağmen, katılmak isteyenlerin sayıca az olabileceği, bu durumun katılımcıların popülasyondan rastgele seçilmemesine yol açabileceği ve katılanların da gerçek fikirlerini beyan etmeye çekinebilecekleri endişeleri anketin kısa tasvir yöntemiyle tasarlanmasında etkili olmuştur. Kısa tasvir yönteminin diğer avantajı ise sorularda politikacıların özelliklerini anketi hazırlayanların tanımlayabilmelerine imkân vermesidir. Bunun yerine gerçek politikacı isimleriyle bir anket yapılsa, seçmenler arasında o politikacıların dürüstlüğü hakkında görüş farklılıkları olabileceğinden, istenilen özelliklerin seçmenin oy verme davranışındaki etkilerinin ölçülmesi mümkün olmayacaktır.

Ankette kullanılan kısa tasvirlerde, öncelikle hayali bir seçmen tanımlanarak, o seçmenin yaşadığı şehirdeki (yine hayali) politikacılar hakkında kısa bir hikâye anlatılmaktadır. Sonrasında, anketi cevaplayana kendisini bu hayali seçmenin yerine koyarak yakın zamanda yapılacak seçimlerde onun yerine oy kullanması istenmektedir. Bu yöntemle tasarlanan bir anket, katılanların gerçek fikirlerini beyan etmelerine daha fazla olanak tanımaktadır (Finch, 1987). Son zamanlarda gerek oy verme davranışını araştıran çalışmalarda (Winters ve Weitz-Shaphiro, 2013; Banerjee vd., 2014; Muñoz v.d. 2016), gerekse çok farklı alanlarda yapılan araştırmalarda (örneğin, Carlson ve Crawford (2011) iş ortamındaki algılarla ilgili, Whitley v.d., (2020) yaşlanma bilimiyle ilgili) kısa tasvir yöntemi kullanılmıştır.

Anketin başlangıcında katılanlar hakkında tanımlayıcı bilgi sağlamak amacıyla bazı demografik sorular (cinsiyet, yaş, eğitim, aylık ortalama gelir ve çalışma durumu / meslek) mevcut olup, sonrasında her katılana kısa hikâye yöntemiyle hazırlanan dört farklı sorudan sadece bir tanesi sorulmuştur. Tüm sorulardaki hikâyeler "*Elif Hanım (Ahmet Bey)*[7]*, Türkiye'nin başka bir şehrinde,*

7 Anketi cevaplayanın hikâyede verilen karaktere kendini daha yakın hissetmesi için, hikâyedeki karakter eğer anketi cevaplayan kadın ise "Elif," erkek ise "Ahmet" olarak isimlendirilmiştir. Elif ve Ahmet, Türkiye'de çok rastlanan ve güçlü bir siyasi çağrışım yapmayan isimlerdir. Ankette katılanın oy verip vermeyeceği sorulan siyasi

sizin yaşadığınız gibi bir çevrede yaşamaktadır" ifadesiyle başlamaktadır. Daha sonra politikacılar, siyasi partiler ve Elif Hanım'ın son seçimdeki tercihi hakkında bazı bilgiler verilerek, Elif Hanım'ın yaşadığı şehirde önümüzdeki ay yerel veya genel seçimlerin yapılacağı belirtilmektedir. Son olarak ankete katılan kişiye, Elif Hanım'ın yerinde olsa seçimlerde nasıl oy kullanacağı sorusu yöneltilmektedir.

Birden çok hipotezi test edebilmek için ankete katılanların hepsine aynı hikâye anlatılmamıştır. Ankette sorulması muhtemel dört sorudan ilk ikisi (Tablo 1'de verilen 1 ve 2 numaralı sorular), yaptığı yolsuzluğun adayın alacağı oy oranına etkisinin yerel ve genel seçimlerde nasıl farklılaştığını ölçmek için tasarlanmıştır.

Tablo 1. Anketin 1 ve 2 numaralı soruları

Soru 1	**Soru 2**
Elif Hanım *(Ahmet Bey)*, Türkiye'nin başka bir şehrinde, sizin yaşadığınız gibi bir çevrede yaşamaktadır. Elif Hanım'ın ekonomik ve sosyal politikalarını kendisine en yakın hissettiği parti **E** partisidir. Elif Hanım bir önceki seçimde **E** partisine oy vermiştir.	
E partisinden seçilen belediye başkanı geçen dönemde yolsuzluklara bulaşmış olup verdiği ihalelerden rüşvet aldığı bilinmektedir.	E partisinden seçilen bazı üst düzey yöneticilerin ve milletvekillerinin adları geçen dönemde yolsuzluklara bulaşmış olup bu kişilerin rüşvet aldığı bilinmektedir.
Bu şehirde önümüzdeki ay belediye başkanlığı seçimleri (yani, yerel seçimler) yapılacaktır.	Bu şehirde önümüzdeki ay milletvekilliği seçimleri (yani, genel seçimler) yapılacaktır.
E partisi, geçen dönemde adı yolsuzluklara bulaşmış belediye başkanını yine belediye başkanlığına aday göstermiştir.	E partisi, geçen dönemde adı yolsuzluklara bulaşan yöneticilerini ve milletvekillerini bu seçimde yine milletvekilliğine aday göstermiştir.
Siz Elif Hanım'ın yerinde olsanız, yapılacak belediye başkanlığı seçiminde E partisine oy verir misiniz?	Siz Elif Hanım'ın yerinde olsanız, yapılacak milletvekilliği seçiminde E partisine oy verir misiniz?
A) Kesinlikle oy veririm. B) Oy vereceğimi düşünüyorum. C) Oy vereceğimi sanmıyorum. D) Kesinlikle oy vermem.	

partiden "E partisi" diye bahsedilmiş olup, anketin düzenlendiği tarihte bu harfle başlayan veya 'E' harfinin çağrışım yaptığı seçimlerde iddialı (yüzde birden daha fazla oy alan) bir siyasi parti bulunmamaktadır.

Soru havuzundaki 3 ve 4 numaralı sorular ise bir siyasi partinin yolsuzluk yapan bir mensubunu yeniden aday göstermeyerek seçimlerde onun yerine başka bir aday göstermesi durumunda, bu davranışın partinin alacağı oy oranını nasıl etkilediğini ve bu etkinin yerel ve genel seçimlerde nasıl farklılaştığını tespit etmeye yöneliktir. Bu sorular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Anketin 3 ve 4 numaralı soruları

Soru 3	**Soru 4**
Elif Hanım *(Ahmet Bey)*, Türkiye'nin başka bir şehrinde, sizin yaşadığınız gibi bir çevrede yaşamaktadır. Elif Hanım'ın ekonomik ve sosyal politikalarını kendisine en yakın hissettiği parti **E** partisidir. Elif Hanım bir önceki seçimde **E** partisine oy vermiştir.	
E partisinden seçilen belediye başkanının adı geçen dönemde yolsuzluklara bulaşmış olup verdiği ihalelerden rüşvet aldığı bilinmektedir.	E partisinden seçilen bazı üst düzey yöneticilerin ve milletvekillerinin adları geçen dönemde yolsuzluklara bulaşmış olup bu kişilerin rüşvet aldığı bilinmektedir.
Bu şehirde önümüzdeki ay belediye başkanlığı seçimleri (yani, yerel seçimler) yapılacaktır.	Bu şehirde önümüzdeki ay milletvekilliği seçimleri (yani, genel seçimler) yapılacaktır.
E partisi, geçen dönem yolsuzluk yapan belediye başkanının yerine başka bir kişiyi belediye başkanlığına aday göstermiştir.	E partisi, geçen dönemde adı yolsuzluklara bulaşan yöneticilerini ve milletvekillerini bu seçimde aday göstermemiş, bunların yerine başka kişileri milletvekilliğine aday göstermiştir.
Siz Elif Hanım'ın yerinde olsanız, yapılacak belediye başkanlığı seçiminde E partisine oy verir misiniz?	Siz, Elif Hanım'ın yerinde olsanız, yapılacak milletvekilliği seçiminde E partisine oy verir misiniz?
A) Kesinlikle oy veririm. B) Oy vereceğimi düşünüyorum. C) Oy vereceğimi sanmıyorum. D) Kesinlikle oy vermem.	

Anketteki sorularla ilgili üç önemli noktayı vurgulamak gerekir. i) Tüm sorularda verilen hikâyelerde, oy kullanacak kişinin (Elif Hanım'ın) ekonomik ve sosyal politikalarını en yakın hissettiği partinin E partisi olduğu ve bir önceki seçimde de bu partiye oy verdiği belirtilmiştir. Yani, Elif Hanım'ın E partisinin ve yolsuzluk yaptığı belirtilen belediye başkanının veya milletvekilinin *kendi seçmeni* olduğu tüm sorularda net olarak ifade edilmiştir. ii) Birinci ve ikinci sorularda verilen hikâyeler seçim türü dışında aynıdır. Benzer şekilde, üçüncü ve

dördüncü sorularda verilen hikâyeler arasındaki tek fark da yine seçim türüdür. Tek numaralı sorularda yerel seçimlerden, çift numaralı sorularda genel seçimlerden bahsedilmektedir. iii) Birinci ve üçüncü sorularda verilen hikâyeler (ve benzer şekilde, ikinci ve dördüncü sorularda verilen hikâyeler) arasındaki tek fark yolsuzluk yapan politikacının partisi tarafından tekrar aday gösterilip gösterilmemesi hususudur. İlk iki sorudaki hikâyelerde yolsuzluk yapan politikacının seçimlerde partisi tarafından yeniden aday gösterildiği belirtilirken, son iki soruda verilen hikâyelerde yolsuzluk yapan politikacının partisinin seçimlerde başka birini aday gösterdiği ifade edilmiştir.

Anketteki sorular araştırma hipotezlerimiz ile doğrudan ilişkili olup, hipotezlerin bahsedilen siyasi partinin (E partisi) sorularda alacağı oy oranları hakkında öngörüleri bulunmaktadır. Sorularda verilen hikâyelere göre E partisinin bir numaralı soruda alacağı oy oranını p_1, iki numaralı soruda alacağı oy oranını p_2, üç numaralı soruda alacağı oy oranını p_3, dört numaralı soruda alacağı oy oranını p_4 gösterirse, hipotezlerin söz konusu oy oranları hakkındaki öngörüleri aşağıdaki şekildedir.

Bir numaralı hipoteze göre yolsuzluk yapan bir belediye başkanının kendi seçmeninden yerel seçimlerde alacağı oy oranı, yolsuzluk yapan bir milletvekilinin kendi seçmeninden genel seçimlerde alacağı oy oranından daha yüksek olacaktır. E partisi bir numaralı soruda verilen hikâyede yolsuzluk yapan bir belediye başkanını yerel seçimlerde yeniden aday gösterirken, iki numaralı sorudaki hikâyede yolsuzluk yapan bir milletvekilini yeniden aday göstermektedir. Dolayısıyla, eğer bir numaralı hipotez doğruysa, partinin bir numaralı soruda alacağı oy oranı, iki numaralı soruda alacağı oy oranından daha yüksek olmalıdır ($p_1 > p_2$).

İki numaralı hipotez, yerel seçimlerde bir siyasi partinin yolsuzluk yapan bir belediye başkanını yeniden aday göstermek yerine farklı bir aday göstermesi halinde daha yüksek oy alacağıdır. E partisi bir numaralı soruda yolsuzluk yapan belediye başkanını yerel seçimlerde tekrar aday gösterirken, üç numaralı soruda farklı bir aday göstermektedir. Eğer iki numaralı hipotez doğruysa, partinin üç numaralı soruda alacağı oy oranı bir numaralı soruda alacağı oy oranından daha yüksek olmalıdır ($p_3 > p_1$).

Üç numaralı hipotez ise bir siyasi partinin yolsuzluk yapan bir milletvekilini genel seçimlerde yeniden aday göstermek yerine seçimlere farklı bir adayla girmesinin partinin oylarına olumlu yansıyacağını öngörmektedir. E partisinin yolsuzluk yapan bir milletvekilini genel seçimlerde iki numaralı soruda yeniden aday gösterdiği belirtilirken, dört numaralı soruda seçimlere farklı bir adayla katıldığı vurgulanmıştır. Dolayısıyla, eğer üç numaralı hipotez doğruysa, partinin dört numaralı soruda alacağı oy oranı, iki numaralı soruda alacağı oy oranından daha büyük olmalıdır ($p_4 > p_2$).

Son olarak, dört numaralı hipotez bir partinin yolsuzluk yapan bir politikacıyı yeniden aday göstermemesinin o partinin alacağı oy oranına genel seçimlerdeki katkısının, yerel seçimlerdeki katkısından daha yüksek olacağıdır. Birinci ve üçüncü sorularda verilen hikâyeler arasındaki tek fark, yolsuzluk yapan bir belediye başkanı birinci sorudaki hikâyede yeniden aday gösterilirken, üçüncü sorudaki hikâyede aday gösterilmemektedir. Bu nedenle partinin üçüncü soruda aldığı oy oranı ile birinci soruda aldığı oranı arasındaki fark $(p_3 - p_1)$, yolsuzluk yapan bir belediye başkanını yerel seçimlerde yeniden aday göstermemenin partinin oy oranına katkısını ifade etmektedir. Benzer şekilde, ikinci ve dördüncü sorularda verilen hikâyeler arasındaki tek fark yolsuzluk yapan bir milletvekilinin genel seçimlerde yeniden aday gösterilip gösterilmemesi olduğundan, partinin dördüncü soruda aldığı oy oranı ile ikinci soruda aldığı oranı arasındaki fark $(p_4 - p_2)$, yolsuzluk yapan bir milletvekilinin genel seçimlerde yeniden aday gösterilmemesinin E partisinin oy oranına katkısını ifade etmektedir. O halde dört numaralı hipoteze göre, partinin dört ve iki numaralı sorularda aldığı oy oranları arasındaki fark, üç ve bir numaralı sorularda aldığı oy oranları arasındaki farktan büyük olmalıdır $(p_4 - p_2 > p_3 - p_1)$.

Hipotezlerin partinin sorularda alacağı oy oranları hakkındaki öngörüleri Tablo 3'te gösterilmiştir. Bu öngörülerin gerçekleşip gerçekleşmediğini anlamamıza olanak sağlayacak verilerin nasıl toplandığı bir sonraki bölümde anlatılmaktadır.

Tablo 3. Hipotezlerin partinin alacağı oy oranları hakkındaki öngörüleri

Hipotez no	Oy oranları hakkında beklenen ilişki
1	$p_1 > p_2$
2	$p_3 > p_1$
3	$p_4 > p_2$
4	$p_4 - p_2 > p_3 - p_1$

2.2. Anketin Uygulanması

Anket İktisadi Bölge Birimleri Sınıflandırmasına (İBBS) göre ikinci düzeyde 26 alt bölgede bulunan 28 ilde 28 Nisan-3 Temmuz 2016 tarihleri arasında 3640 kişiye uygulanmıştır. Bir ildeki örneklemin o ildeki seçmenlerin tamamını temsil edebilmesi için mümkün olduğunca farklı ilçe ve

mahallelerinden seçilmesine özen gösterilerek anket 28 ilde, 69 ilçeye bağlı 227 farklı mahallede uygulanmıştır.

İllere, cinsiyete, yaşa ve eğitim seviyesine göre dağılımı Ek A bölümünde Tablo 9'da verilen örneklem seçilirken cinsiyet, yaş ve eğitim seviyesi bakımından Türkiye'deki seçmenlerle aynı dağılıma sahip olması hedeflenmiştir. Cinsiyet, yaş ve eğitim seviyesi açısından örneklemin dağılımı, Türkiye İstatistik Kurumundan (TÜİK) alınan verilere göre belirlenen Türkiye'deki seçmenlerin dağılımı ile hemen hemen aynıdır.

Anketin 3. ve 4. sorularında verilen hikâyelerde yolsuzluk yapan bir politikacının mensubu olduğu siyasi parti tarafından yerel ve genel seçimlerde yeniden aday gösterilmemesi ve partinin farklı bir adayla seçime girmesi söz konusu iken, 1. ve 2. sorularda yolsuzluk yapan bir politikacının yerel ve genel seçimlerde yeniden aday olduğu belirtilmektedir. Son iki soruda anlatılan hikâyeler ilk iki sorudaki hikâyelere göre daha karmaşık (politikacının hem yolsuzluk yapması hem de partisi tarafından aday gösterilmemesi söz konusu) olduğu için seçmenin bu sorulardaki davranışını daha güvenilir biçimde belirlemek amacıyla son iki sorunun örneklemdeki payının ilk iki soruya göre daha yüksek tutulması planlanmıştır. Bu nedenle dört soruyu ankete katılan 3640 kişiye eşit sayıda sormak yerine örneklemin üçte birine ilk iki sorudan birinin, üçte ikisine ise son iki sorudan birinin sorulması hedeflenmiştir. Soruların rastgele olarak sorulmasını da sağlamak için bir ihtimal dağılımı belirlenerek (birinci ve ikinci sorular 1/6 ihtimalle, üçüncü ve dördüncü sorular 1/3 ihtimalle) ankete katılanlara sorular bu ihtimal dağılımına göre rastgele sorulmuştur. Anket uygulaması tamamlandığında birinci soruyu 794, ikinci soruyu 532, üçüncü soruyu 1215 ve dördüncü soruyu 1099 kişi cevaplamıştır. Anket toplamda 3640 kişiye uygulandığından soruları cevaplayanların örneklemdeki oranları sırasıyla %21.8, %14.6, %33.4 ve %30.2 olmuştur.

Anket sorularının tamamen rastgele sorulması ile aynı soruları cevaplayan kişilerin gözlemlenen ve gözlenemeyen karakterleri bakımından ortalamada farksız olmalarının sağlanması hedeflenmektedir. Anket uygulandıktan sonra bu hedefin gerçekleşip gerçekleşmediğini test etmek için bir "çok kategorili lojistik (*multinomial logit*)" modeli oluşturulmuştur. Modelde bağımlı değişken soru numarası olup, bağımsız değişkenler ise cinsiyet (kadın-0, erkek-1), yaş, aylık ortalama gelir, eğitim düzeyi (lise diploması yok ise 1, lise mezunu ise 2, yüksekokul veya üniversite mezunu ise 3), çalışma durumu (çalışan-1, işsiz-2, emekli-3, öğrenci-4, ev hanımı-5) olarak belirlenmiştir. Model tahmin edilerek elde edilen sonuçlar Ek B bölümünde Tablo 10'da verilmiştir. Tahmin edilen model için hesaplanan p-değeri (0.6314) kurulan modelin hiç tahmin edicisi olmayan boş bir modelden daha açıklayıcı olmadığını ifade etmektedir. Bunun yanı sıra tüm sorularda bağımsız değişkenlere ait p-değerlerinin 0.05'ten daha yüksek olması, 1, 2 ve 4 numaralı soruların baz alınan 3 numaralı soruya göre

sorulma olasılığını bağımsız değişkenlerden hiçbirinin %5 anlamlılık düzeyinde etkilemediğini göstermektedir. Sonuç olarak, bağımsız değişken olarak alınan özellikler, anketi cevaplayanlara sorulan soru numaralarını etkilememektedir. Yani, sorular ankete katılanlara, onların cinsiyetleri, yaşları, aylık ortalama gelirleri, eğitim düzeyleri, çalışma durumları gözetilmeksizin, rastgele sorulmuştur.

Elde edilen sonuçların seçmenin demografik özelliklerine ve bulunduğu coğrafi bölgeye göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için ankete katılanların beş demografik özelliğine ve bulundukları coğrafi bölgeye göre gruplar oluşturulmuştur. Gruplar ve örneklemin gruplara göre dağılımı şöyledir.

1. Cinsiyete göre iki grup: 1838 (%50.5) kadın ve 1802 (%49.5) erkek.
2. Eğitim seviyesine göre üç grup: 2347 (%64.5) ortaokul mezunu ve altı, 819 (%22.5) lise mezunu ve 473 (%13.0) yüksekokul mezunu ve üstü.
3. Yaşa göre altı grup: 585 (%16.1) [18-24] yaş aralığında, 883 (%24.3) [25-34] yaş aralığında, 780 (%21.4) [35-44] yaş aralığında, 610 (%16.8) [45-54] yaş aralığında, 413 (%11.3) [55-64] yaş aralığında ve 368 (%10.1) 65 yaş ve üstü.
4. Aylık ortalama gelir seviyesine göre dört grup: 598 (%16.7) [0, 1500) TL aralığında, 1137 (%31.8) [1500, 2000) TL aralığında, 974 (%27.2) [2000, 3000) TL aralığında ve 870 (%24.3) 3000 TL ve üstü.
5. Çalışma durumuna göre beş grup: 1900 (%52.5) çalışan, 722 (%19.8) ev hanımı, 502 (%13.8) emekli, 311 (%9.1) öğrenci ve 174 (%4.8) işsiz.
6. Bulunduğu coğrafi bölgeye göre altı grup: 1213 (%33.3) Marmara, 512 (%14.1) Ege, 454 (%12.5) Akdeniz, 363 (%10.0) Karadeniz, 537 (%14.8) İç Anadolu ve 561 (%15.4) Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi.

Seçmenin beş demografik özelliğine göre 20 grup ve bulunduğu coğrafi bölgeye göre altı grup olmak üzere yukarıda detayları verilen toplam 26 grup oluşturulmuştur. Örneklem genelinde elde edilen sonuçların demografik ve coğrafi özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığı, hipotezlerin oluşturulan gruplarda da test edilmesiyle belirlenecektir.

3. Bulgular

Ankette sorulara verilen cevapların dağılımı ve yüzde ağırlıkları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Anket sorularına verilen cevapların dağılımı

Soru no	(A) Kesinlikle oy veririm	B) Oy vereceğimi düşünüyorum	C) Oy vereceğimi sanmıyorum	D) Kesinlikle oy vermem.	Toplam
1	91 (%11.5)	206 (%25.9)	215 (%27.1)	282 (%35.5)	794 (%100)
2	16 (%3.0)	134 (%25.2)	144 (%27.1)	238 (%44.7)	532 (%100)
3	257 (%21.2)	383 (%31.5)	249 (%20.5)	326 (%26.8)	1215 (%100)
4	271 (%24.7)	398 (%36.2)	243 (%22.1)	187 (%17.0)	1099 (%100)

Ankete katılanlara tercihlerini rahatlıkla ifade edebilmeleri için her soruda dört seçenek sunulmuştur: a) kesinlikle oy veririm, b) oy vereceğimi düşünüyorum, c) oy vereceğimi sanmıyorum ve d) kesinlikle oy vermem. Ankette, (a) ve (d) şıklarını seçenlerin oyları belli iken (b) ve (c) şıklarını seçenler sadece hangi yönde oy vermeye eğilimli olduklarını belirtmişlerdir.

Bu çalışmada öncelikle (b) ve (c) şıklarını seçenlerin eğilimli oldukları yönde oy kullanacakları (yani, (b) şıkkını seçenlerin kesinlikle E partisinin adayına oy vereceği, (c) şıkkını seçenlerin kesinlikle E partisinin adayına oy vermeyeceği) varsayılarak her soru için partinin örneklemden alacağı oy oranı belirlenmiştir. Bu oranlar kullanılarak hipotez testleri gerçekleştirilmiş ve araştırma hipotezleri hakkında sonuçlara ulaşılmıştır. Daha sonra bir duyarlılık analizi gerçekleştirilerek elde edilen sonuçların söz konusu varsayıma ne kadar bağlı olduğu incelenmiştir.

Sorularda (b) şıkkını seçenlerin partiye oy vereceği, (c) şıkkını seçenlerin ise partiye oy vermeyeceği varsayımı altında her soru için partinin örneklemden aldığı oy oranı Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Partinin örneklemdeki oy oranları

Soru no	Partinin oy oranı
1	p_1 =%37.41
2	p_2 =%28.20
3	p_3 =%52.67
4	p_4 =%60.87

Oluşturulan hipotezler, partinin oy oranları hakkındaki Tablo 3'te özetlenen öngörüleri ve partinin örneklemdeki oy oranları aracılığıyla test edilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Hipotez testi sonuçları

Hipotez no	H_0 (Boş Hipotez)	n^L	n^R	Fark	Test ist.	p-değeri
1	$p_1 \leq p_2$	794	532	0.0921	3.54	0.0002
2	$p_3 \leq p_1$	1215	794	0.1527	6.83	0.0000
3	$p_4 \leq p_2$	1099	532	0.3268	13.37	0.0000
4	$p_4 - p_2 \leq p_3 - p_1$	-	-	0.1741	5.26	0.0000

Tablo 6'da sütunlar sırasıyla hipotez numarasını, test edilen boş hipotezi, boş hipotezin sol ve sağ taraflarındaki oy oranlarının elde edildiği soruları örneklemde cevaplayanların sayılarını (n^L ve n^R), boş hipotezin sol ve sağ taraflarında bulunan oy oranları arasındaki farkı, farkın kaç standart sapmaya denk geldiğini (test istatistiği) ve standart normal dağılımda test istatistiğine karşılık gelen p-değerini göstermektedir.

Gerçekleştirilen hipotez testlerinde p-değerlerinin binde birden bile düşük değerler alması test edilen boş hipotezlerin tamamının oldukça net bir biçimde (çok küçük anlamlılık düzeylerinde dahi) reddedildiğini göstermektedir. Dolayısıyla, yüzde 1 anlamlılık düzeyinde araştırma sorularımızla ilgili şu bulgular elde edilmiştir:

- Bir numaralı hipotez testi sonucuna göre, yolsuzluğun oy verme davranışına yerel seçimlerdeki etkisi genel seçimlere göre daha az olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, seçmen oy kullanırken, daha önce oy verdiği bir belediye başkanının yaptığı yolsuzluğu, daha önce oy verdiği bir milletvekilinin yaptığı yolsuzluğa göre daha az önemsemektedir.
- İki numaralı hipotez testi sonucuna göre, bir siyasi partinin yolsuzluğa bulaşmış bir belediye başkanını seçimlerde yeniden aday göstermek yerine seçimlere farklı bir adayla girmesi oy oranını arttırmaktadır.
- Üç numaralı hipotez testi sonucuna göre, bir siyasi partinin seçimlerde yolsuzluğa bulaşmış bir milletvekilini yeniden aday göstermek yerine seçimlerde başka bir aday göstermesi, partinin o seçim bölgesinden alacağı oy oranını arttırmaktadır.

- Dört numaralı hipotez testi sonucuna göre, yolsuzluk yapan bir politikacıyı yeniden aday göstermek yerine farklı bir aday belirlemesinin bir siyasi partinin oy oranına genel seçimlerdeki katkısı, yerel seçimlerdeki katkısından daha fazla olmaktadır.

3.1. Duyarlılık Analizi

Ankete katılanlara seçebilecekleri dört seçenek sunulmuştur: a) kesinlikle oy veririm, b) oy vereceğimi düşünüyorum, c) oy vereceğimi sanmıyorum ve d) kesinlikle oy vermem. Öte yandan hipotezleri test edebilmek için her soruda partinin örneklemden alacağı oy oranını tespit etmek gereklidir. Ankette (a) ve (d) şıklarını seçenler kullanacakları oyu kesin biçimde ifade ederken, (b) ve (c) şıklarını seçen katılımcılar partiye oy verip vermeme konusunda kesin bir görüş ifade etmemekle birlikte, oy verme eğilimlerini ifade etmişlerdir. Yukarıda da belirtildiği gibi, partinin örneklemden alacağı oy oranı hesaplanırken (b) ve (c) şıklarını seçen katılımcıların yakın olduklarını belirttikleri yönde oy kullanacakları, yani (b) seçerek "oy vereceğini düşündüğünü" belirtenlerin tamamının partiye oy vereceği ve (c) seçerek "oy vereceğini sanmadığını" belirtenlerin tamamının partiye oy vermeyeceği varsayılmıştır. Hipotez testleri bu varsayım altında ortaya çıkan oy oranları kullanılarak yapılmıştır.

Söz konusu varsayımın elde edilen sonuçları etkileyip etkilemediğini belirlemek için bir duyarlılık analizi gerçekleştirilmiştir. Analizde, öncelikle (b) ve (c) şıklarını seçenlerin yüzde elli veya daha az bir ihtimalle ankette belirttikleri eğilimlerinden saparak diğer yönde oy kullanacakları (yani, (b) şıkkını seçenlerin partiye oy vermeyeceği ve (c) şıkkını seçenlerin partiye oy vereceği) düşünülerek, partinin sorularda alması beklenen oy oranları, farklı sapma ihtimalleri için belirlenmiştir. Sonrasında bu oy oranları kullanılarak çalışmada oluşturulan dört hipotezin test edilmesiyle ulaşılan sonuçlar ile katılımcıların yakın olduklarını belirttikleri yönde oy kullanacaklarını varsayarak elde edilen sonuçlar (bir önceki bölümde Tablo 6'da verilen) karşılaştırılarak, çalışmada elde edilen bulguların söz konusu varsayıma ne kadar duyarlı olduğu belirlenmiştir.

Partiye "oy vereceğini düşünerek" (b) şıkkını seçenlerin sapma ihtimali $f(b)$ ve "oy vereceğini sanmayarak" (c) şıkkını seçenlerin sapma ihtimali $f(c)$ ifadeleriyle gösterilirse, $f(b)$'nin sıfıra eşit olması (b) şıkkını seçenlerin tamamının partiye oy vereceğini, $f(c)$'nin sıfıra eşit olması ise (c) şıkkını seçenlerin hiçbirinin partiye oy vermeyeceğini ifade eder. Yani, çalışmada aslında $f(b) = 0$ ve $f(c) = 0$ varsayılmıştır. Diğer taraftan, (b) ve (c) şıklarını seçen katılımcıların ifade ettikleri eğilim (oylarının hangi tarafa daha yakın olduğu hakkındaki açıklamaları) kullanacakları oyda hiç belirleyici olmasa ve bu katılımcılar tamamen tesadüfi olarak oy kullansa $f(b) = 0.5$ ve $f(c) = 0.5$ olur.

Sapma ihtimalleri $f(b)$ ve $f(c)$'nin bu uç noktalar arasında (yani [0, 0.5] aralığında) alabileceği altı farklı değer için ($f(b) \in \{0, 0.1, 0.2, 0.3, 0.4, 0.5\}$ ve $f(c) \in \{0, 0.1, 0.2, 0.3, 0.4, 0.5\}$) duyarlılık analizi yapılmıştır. Bu analiz için, (b) ve (c) şıklarını seçenlerin sapma ihtimallerinin alabilecekleri değerlere göre ortaya çıkan 36 farklı sapma kombinasyonunun her biri için partinin sorularda alması beklenen oy oranları hesaplanarak Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. (b) ve (c) şıklarını seçen katılımcıların farklı sapma ihtimalleri için partinin beklenen oy oranları (%)

Soru no	$f(b)$	$f(c)$					
		0	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5
1	0	37.4	40.1	42.8	45.5	48.2	50.9
	0.1	34.8	37.5	40.2	42.9	45.6	48.4
	0.2	32.2	34.9	37.6	40.3	43.0	45.8
	0.3	29.6	32.3	35.0	37.7	40.5	43.2
	0.4	27.0	29.7	32.4	35.2	37.9	40.6
	0.5	24.4	27.1	29.8	32.6	35.3	38.0
2	0	28.2	30.9	33.6	36.3	39.0	41.7
	0.1	25.7	28.4	31.1	33.8	36.5	39.2
	0.2	23.2	25.9	28.6	31.3	34.0	36.7
	0.3	20.6	23.3	26.1	28.8	31.5	34.2
	0.4	18.1	20.8	23.5	26.2	28.9	31.7
	0.5	15.6	18.3	21.0	23.7	26.4	29.1
3	0	52.7	54.7	56.8	58.8	60.9	62.9
	0.1	49.5	51.6	53.6	55.7	57.7	59.8
	0.2	46.4	48.4	50.5	52.5	54.6	56.6
	0.3	43.2	45.3	47.3	49.4	51.4	53.5
	0.4	40.1	42.1	44.2	46.2	48.3	50.3
	0.5	36.9	39.0	41.0	43.1	45.1	47.2
4	0	60.9	63.1	65.3	67.5	69.7	71.9
	0.1	57.3	59.5	61.7	63.9	66.1	68.3
	0.2	53.6	55.8	58.1	60.3	62.5	64.7
	0.3	50.0	52.2	54.4	56.6	58.9	61.1
	0.4	46.4	48.6	50.8	53.0	55.2	57.4
	0.5	42.8	45.0	47.2	49.4	51.6	53.8

Çalışmada $f(b)$ ve $f(c)$'nin her ikisinin de sıfır değerini aldığı varsayıldığı için Tablo 7'de $f(b) = 0$ ve $f(c) = 0$ olduğu durumda partinin

sorularda alması beklenen oy oranları Tablo 5'te verilen oranlarla aynıdır (sırasıyla, %37.4, %28.2, %52.7 ve %60.9). Tablo 7'de verilen oy oranları incelendiğinde, 36 sapma kombinasyonu içinde partinin alması beklenen oyun birinci soruda %24.4 ile %50.9 arasında, ikinci soruda %15.6 ile %41.7 arasında, üçüncü soruda %36.9 ile %62.9 arasında ve dördüncü soruda %42.8 ile %71.9 arasında değiştiği görülmektedir.

Sapma ihtimallerine göre oluşturulan 36 farklı kombinasyonda partinin sorularda alması beklenen oy oranları tespit edildikten sonra çalışmada oluşturulan dört hipotez her kombinasyon için belirlenen oy oranları kullanılarak test edilmiştir. Gerçekleştirilen 144 hipotez testinin tamamında boş hipotezler (Tablo 6 ikinci sütunda verilen) %1 anlamlılık düzeyinde reddedilmiştir. Hatta hiçbir hipotez testinde p-değeri 0.001'den daha yüksek değer almamıştır.

Özetle, ankette (b) ve (c) şıklarını seçerek oylarını net olarak ifade etmek yerine, oy vermeye yakın oldukları tarafı belirten katılımcıların sapma ihtimallerinden bağımsız olarak (bu katılımcılar tamamen tesadüfi olarak oy kullansalar dahi) test edilen boş hipotezler %1 anlamlılık düzeyinde reddedilmekte olup, elde edilen bulgular değişmemektedir. Dolayısıyla, partinin oy oranı hesaplanırken yapılan ankette oylarını net olarak ifade etmeyen katılımcıların yakın oldukları yönde oy kullanacakları varsayımı, çalışmada elde edilen bulguları etkilememektedir.

3.2. Bulguların seçmen özelliklerine göre analizi

Elde edilen sonuçların seçmenin demografik özelliklerine ve bulunduğu coğrafi bölgeye göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için beş demografik özelliğe (cinsiyet, eğitim seviyesi, yaş, aylık ortalama gelir ve çalışma durumu) ve seçmenin bulunduğu coğrafi bölgeye göre toplam 26 grup oluşturulmuştur.[8] Her grupta hipotezler test edilerek, elde edilen sonuçlar örneklem genelinden elde edilen sonuçlarla karşılaştırılmıştır. Çalışmadaki dört araştırma hipotezinin 26 grupta test edilmesiyle ulaşılan sonuçlar Tablo 8'de verilmiştir

8 Anket yoluyla elde edilen veri setinde, cinsiyet için iki grup (kadın ve erkek), eğitim seviyesi için üç grup (ortaokul mezunu ve altı, lise mezunu, yüksekokul mezunu ve üstü), yaş için altı grup ([18-24], [25-34], [35-44], [45-54], [55-64] yaş aralıkları ve 65 yaş ve üstü), aylık ortalama gelir için dört grup ([0, 1500), [1500, 2000), [2000, 3000), 3000+ TL), çalışma durumu için beş grup (çalışan, işsiz, emekli, öğrenci ve ev hanımı) ve seçmenin bulunduğu coğrafi bölgeye göre altı grup (Marmara, Ege, Akdeniz, Karadeniz, İç Anadolu ve Doğu-Güney Doğu Anadolu Bölgeleri) olmak üzere toplamda 26 grup vardır.

Tablo 8. Demografik özelliklere ve coğrafi bölgelere göre oluşturulan gruplarda hipotez testi sonuçları

Demog. Coğrafi Özellik	Grup	Hipotez 1			Hipotez 2			Hipotez 3			Hipotez 4		
		$H_0: p_1 \leq p_2$			$H_0: p_3 \leq p_1$			$H_0: p_4 \leq p_2$			$H_0: p_4 - p_2 \leq p_3 - p_1$		
		n^L	n^R	p-değ.	n^L	n^R	p-değ.	n^L	n^R	p-değ.	n^L	n^R	p-değ.
Cinsiyet	Kadın	398	262	0.001	605	398	0.000	573	262	0.000	-	-	0.000
	Erkek	396	270	0.030	610	396	0.000	526	270	0.000	-	-	0.003
Eğitim	Ortaokul −	524	336	0.001	790	524	0.000	697	336	0.000	-	-	0.000
	Lise	176	130	0.146*	256	176	0.000	257	130	0.000	-	-	0.108*
	Yüksekokul +	94	66	0.101*	168	94	0.000	145	66	0.000	-	-	0.305*
Yaş	[18-24]	126	96	0.853*	194	126	0.000	169	96	0.000	-	-	0.312*
	[25-34]	184	122	0.062*	303	184	0.000	274	122	0.000	-	-	0.007
	[35-44]	156	116	0.011	279	156	0.000	229	116	0.000	-	-	0.073*
	[45-54]	141	96	0.092*	193	141	0.255*	180	96	0.000	-	-	0.004
	[55-64]	103	47	0.621*	141	103	0.299*	122	47	0.031	-	-	0.124*
	65+	84	55	0.000	105	84	0.740*	124	55	0.000	-	-	0.000
Gelir	[0,1500)	120	68	0.034	229	120	0.099*	181	68	0.000	-	-	0.003
	[1500,2000)	248	203	0.017	352	248	0.003	334	203	0.000	-	-	0.002
	[2000,3000)	222	136	0.020	318	222	0.000	298	136	0.000	-	-	0.002
	3000+	199	121	0.049	284	199	0.000	266	121	0.000	-	-	0.032
Çalışma Durumu	Çalışan	432	291	0.033	624	432	0.000	553	291	0.000	-	-	0.001
	İşsiz	29	18	0.000	59	29	0.991*	68	18	0.026	-	-	0.001
	Emekli	109	76	0.003	157	109	0.102*	160	76	0.000	-	-	0.004
	Öğrenci	64	44	0.918*	116	64	0.000	107	44	0.000	-	-	0.812*
	Ev hanımı	158	102	0.019	254	158	0.140*	208	102	0.000	-	-	0.000
Bölge	Marmara	239	172	0.004	475	239	0.002	327	172	0.000	-	-	0.253*
	Ege	71	91	0.041	158	71	0.000	192	91	0.000	-	-	0.128*
	Akdeniz	101	108	0.781*	94	101	0.000	151	108	0.000	-	-	0.235*
	Karadeniz	97	23	0.110*	132	97	0.365*	111	23	0.003	-	-	0.015
	İç Anadolu	180	27	0.139*	201	180	0.000	129	27	0.000	-	-	0.007
	Doğu-G.D. An.	106	111	0.003	155	106	0.980*	189	111	0.000	-	-	0.000

Not: p-değerine eklenen (*) işareti o grupta %5 anlamlılık düzeyinde boş hipotezin reddedilemediğini ve sonuçların örneklem geneliyle farklılaştığını göstermektedir.

Tablo 8. Demografik özelliklere ve coğrafi bölgelere göre oluşturulan gruplarda hipotez testi sonuçları

Tablo 8'de gruplarda yapılan hipotez testlerine ilişkin n^L, n^R ve p-değerleri verilmiştir. n^L ve n^R, bir hipotez bir grupta test edilirken hipotezin sırasıyla sol ve sağ taraflarında bulunan oranların elde edildiği soruları o grupta cevaplayanların sayısını göstermektedir. Dört numaralı hipotezin sol ve sağ taraflarında iki oranın farkı bulunduğu için bu hipotezle ilgili n^L ve n^R değerleri verilmemiştir. Bu bölümdeki tüm analiz ve yorumlar anlamlılık düzeyi olarak %5 değeri alınarak yapılmıştır.

Tablo 8 incelendiğinde üç numaralı boş hipotezin tüm gruplarda reddedildiği görülmektedir. Yani, partinin yolsuzluk yapan bir milletvekilini yeniden aday göstermeyip farklı bir aday belirlemesi, seçmenin demografik özelliklerine ve bulunduğu coğrafi bölgeye göre oluşturulan tüm gruplarda partinin oy oranına olumlu katkı yapmaktadır. Diğer hipotezlere ilişkin test sonuçları ise bazı gruplarda örneklem genelinden farklılaşmaktadır.

Kadın ve erkeklerden oluşan gruplarda tüm boş hipotezler reddedilmiştir. Dolayısıyla makalede elde edilen bulgular seçmenin cinsiyetine göre bir farklılık göstermemektedir.

Seçmenin yaşına göre oluşturulan bazı gruplarda, bir, iki ve dört numaralı hipotezlere ait testler, örneklem geneline göre farklı sonuçlar vermektedir. Bir numaralı hipotez [18-34] ve [45-64] yaş gruplarında ve dört numaralı hipotez [18-24], [35-44] ve [55-64] yaş gruplarında örneklem genelinden farklılaşmaktadır. İki numaralı hipotez testi sonuçları ise 45 ve üstü yaş grubunda örneklem geneline uymamaktadır. Yani, bir partinin yolsuzluk yapan bir belediye başkanını yerel seçimlerde yeniden aday göstermek yerine seçimlere farklı bir adayla girmesi halinde, 45 ve üstü yaşa sahip seçmen grubundan daha yüksek oy alacağı söylenememektedir.

Lise mezunu ve daha yüksek eğitim seviyesine sahip seçmenlerde bir ve dört numaralı hipotez testi sonuçları örneklem genelinden farklılaşmaktadır. Söz konusu eğitim seviyesine sahip seçmenlerin yolsuzluğu yerel seçimlerde, genel seçimlere göre daha az önemseyeceği veya yolsuzluk yapan bir politikacıyı yeniden aday göstermeme davranışından ötürü bir siyasi partiyi genel seçimlerde, yerel seçimlere göre daha fazla destekleyeceği sonucuna varılamamaktadır.

Gelire göre oluşturulan gruplarda yalnız bir hipotez testi sonucu bir grupta örneklem geneline uymamaktadır. 1500 TL'den daha düşük aylık ortalama gelire sahip seçmenler için iki numaralı boş hipotez reddedilememiştir. Yani, en alt gelir grubunda bulunan seçmenin, yerel seçimlerde yolsuzluk yapan bir belediye başkanı yerine, parti tarafından farklı bir aday gösterilmesi halinde partiye olan desteğinin artacağı iddia edilememektedir.

İşsiz, emekli ve ev hanımlarında iki numaralı, öğrenciler için bir ve dört numaralı boş hipotezlerin test sonuçları örneklem geneliyle farklılaşmaktadır.

Örneğin, öğrencilerin genel seçimlere kıyasla yerel seçimlerde oy verirken yapılan yolsuzluğa daha az önem verdiği veya yolsuzluk yapan bir politikacıyı yeniden aday göstermeyen partiye genel seçimlerde oy vermeye, yerel seçimlere göre daha yatkın oldukları söylenememektedir.

Coğrafi bölgelere göre oluşturulan gruplarda da hipotez testi sonuçları bazı farklılıklar göstermektedir. Bir numaralı boş hipotez Akdeniz, Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerinde ve iki numaralı boş hipotez Karadeniz ve Doğu-Güneydoğu Anadolu bölgelerinde örneklem genelinden farklılaşmaktadır. Üç numaralı boş hipotez ise Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde reddedilememiştir. Yani, Türkiye'nin daha batı ve güneyinde (Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde) yolsuzluk yapan bir politikacıyı yeniden aday göstermeme davranışının partinin alacağı oy oranına yerel seçimlere kıyasla genel seçimlerde daha fazla katkı sağlayacağı iddia edilememektedir.

Sonuç

Bu çalışmada yolsuzluğun oy verme davranışına yerel ve genel seçimlerdeki etkileri, kısa tasvir yöntemiyle tasarlanan bir anketin Türkiye seçmen profilini yansıtan bir örneklemde uygulanmasıyla elde edilen veriler aracılığıyla incelenmiştir. Son yıllarda çok farklı bilim alanlarındaki araştırmalarda kullanılan kısa tasvir yöntemi bu çalışmada iki önemli avantaj sağlamıştır. İlki, siyasi soruların sorulduğu bir ankete insanların katılmaktan kaçındıkları, katılsalar bile gerçek fikirlerini beyan etmeye çekindikleri bir ortamda, soruların dolaylı olarak hayali bir karakter üzerinden sorulması katılanların düşüncelerini daha rahat ifade etmelerine imkân sağlamıştır. Kısa tasvir yönteminin ikinci avantajı ise politikacılar hakkında sorularda bahsedilen özelliklerin araştırmanın amaçlarına uygun olarak tanımlanabilmesidir. Mevcut politikacılara seçimlerde yeniden oy verilip verilmeyeceğini araştıran bir anket ile oy verme davranışına yolsuzluğunun etkisini ölçebilmek, mevcut politikacıların seçmenin oy verme davranışını etkileyen çok farklı özellikleri bulunabileceği ve seçmenler arasında politikacının özellikleri konusunda fikir birliği olmayacağı için son derece zor olacaktır.

Yolsuzluğun oy verme davranışına yerel seçimlerdeki etkisinin genel seçimlere göre daha az olduğu tespit edilmiştir. Seçmen farklı makamlara seçtiği politikacıların yaptığı yolsuzluklara farklı tepkiler vermektedir. Yerel seçimlerde seçtiği belediye başkanlarının yaptığı yolsuzluğa, genel seçimlerde seçtiği milletvekillerin yaptığı yolsuzluğa göre daha fazla müsamaha göstermektedir. Rasyonel tercih yaklaşımı içinde geliştirilen *siyasi vekillik* modelinde, seçmen politikacıyı vekil olarak görerek istenilen politikaları uygulaması karşılığında onun kişisel çıkar elde etmesine göz yumabilmektedir. Elde edilen sonuçlar, Türkiye'de seçmenin belediye başkanlarından beklentilerinin siyasi vekillik

modeli ile milletvekillerinden beklentilerine göre daha uyumlu olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada araştırılan ikinci soru ise seçmenin, politikacının yaptığı yolsuzluğu mensubu olduğu parti ile nasıl ilişkilendirdiği hakkındadır. Bir parti, yolsuzluk yapan bir mensubunu yeniden aday göstermeyerek, seçmenin sandıkta yolsuzluğa karşı vermesi beklenen tepkiyi azaltabilir mi? Siyasi partinin yolsuzluk yapan bir politikacıyı yeniden aday göstermemesinin alacağı oy oranına etkisi yerel ve genel seçimlerde nasıl farklılaşır? Ulaşılan sonuçlara göre, bir siyasi partinin yolsuzluk yapan bir mensubunu yeniden aday göstermek yerine seçimlere farklı bir adayla girmesi hem genel seçimlerde hem de yerel seçimlerde alacağı oy oranını olumlu etkileyecektir. Ayrıca, söz konusu etkinin, genel seçimlerde yerel seçimlere göre daha fazla olacağı tespit edilmiştir. Yani, siyasi partinin yolsuzluk yapan bir milletvekilini yeniden aday göstermek yerine seçimlerde başka bir aday belirlemesinin oy oranına katkısı, yolsuzluk yapan bir belediye başkanını yeniden aday göstermek yerine seçimlere farklı bir adayla girmesine göre daha çok olmaktadır.

Sonuçların seçmenin demografik özelliklerine (cinsiyet, eğitim seviyesi, yaş, gelir ve çalışma durumu) ve yaşadığı coğrafi bölgeye göre farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiştir. Sonuçların örneklem genelinden cinsiyete göre farklılaşmadığı ama diğer demografik özelliklere ve coğrafi bölgelere göre oluşturulan gruplarda farklılaştığı tespit edilmiştir. Seçmenin eğitim seviyesi ve bulunduğu coğrafi bölge sonuçları ciddi olarak etkilemektedir. Lise mezunu ve daha yüksek eğitim seviyesine sahip seçmenin yerel seçimlerde yolsuzluğu, genel seçimlere göre, daha az önemseyeceği iddia edilememektedir. Lise mezunu ve daha yüksek eğitim seviyesine sahip veya Türkiye'nin batı ve güneyinde (Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde) yaşayan seçmen kitlesinin, yolsuzluk yapan bir politikacıyı yeniden aday göstermeme davranışından dolayı bir partiyi genel seçimlerde, yerel seçimlere kıyasla, daha fazla desteklemesi söz konusu değildir.

Ekler

A. Örneklemin dağılımı

Ankete katılanların illere, cinsiyete, yaşa ve eğitim düzeyine göre dağılımı Tablo 9'da verilmiştir. Tabloda illerin dâhil olduğu bölge ve alt bölgeler de İBBS sınıflandırmasına göre gösterilmiştir.

Tablo 9. Örneklemin illere, cinsiyete, yaşa ve eğitim seviyesine göre dağılımı

BÖLGE	ALT BÖLGE	İL	Anket Sayısı	CİNSİYET		YAŞ						EĞİTİM		
				Erkek	Kadın	[18-24]	[25-34]	[35-44]	[45-54]	[55-64]	65+	Orta-okul–	Lise	Yüksek-okul+
İstanbul	İstanbul	İstanbul	685	343	342	117	176	155	111	73	53	422	159	104
Batı Marmara	Tekirdağ	Tekirdağ	74	42	32	14	21	23	8	8	0	42	18	14
Batı Marmara	Balıkesir	Balıkesir	99	43	56	19	30	20	10	13	7	36	38	25
Ege	İzmir	İzmir	322	156	166	40	73	114	56	29	10	179	105	38
Ege	Aydın	Aydın	83	42	41	7	18	37	17	2	2	66	11	6
Ege	Manisa	Manisa	107	45	62	13	24	33	17	11	9	74	31	2
Doğu Marmara	Bursa	Bursa	223	107	116	27	72	55	32	32	5	119	58	46
Doğu Marmara	Kocaeli	Kocaeli	132	67	65	16	29	61	22	3	1	89	28	15
Batı Anadolu	Ankara	Ankara	256	126	130	44	62	52	47	28	23	128	66	62
Batı Anadolu	Konya	Konya	99	52	47	18	20	19	16	12	14	48	28	23
Akdeniz	Antalya	Antalya	182	96	86	24	44	38	29	22	25	145	25	12
Akdeniz	Adana	Adana	165	85	80	28	55	43	25	9	5	116	42	7
Akdeniz	Hatay	Hatay	107	53	54	30	35	24	12	3	3	85	11	11
Orta Anadolu	Kırıkkale	Aksaray	33	17	16	6	12	12	2	1	0	32	1	0
Orta Anadolu	Kayseri	Kayseri	99	44	55	18	43	25	9	4	0	76	11	12
Orta Anadolu	Kayseri	Sivas	50	27	23	10	15	12	6	7	0	32	12	5
Batı Karadeniz	Zonguldak	Zonguldak	66	33	33	9	13	12	12	9	11	47	12	7
Batı Karadeniz	Kastamonu	Kastamonu	41	22	19	6	8	2	7	7	11	27	9	5
Batı Karadeniz	Samsun	Samsun	124	54	70	23	32	24	19	14	12	86	27	11
Doğu Karadeniz	Trabzon	Trabzon	66	32	34	8	7	0	17	12	22	43	14	9
Doğu Karadeniz	Trabzon	Ordu	66	30	36	8	6	2	15	13	22	42	16	8
Kuzeydoğu Ana.	Erzurum	Erzurum	58	26	32	12	13	11	7	8	7	44	11	3
Kuzeydoğu Ana.	Ağrı	Ağrı	33	16	17	6	9	1	5	6	6	24	5	4
Ortadoğu Ana.	Malatya	Malatya	74	39	35	10	16	1	15	12	19	53	14	7
Ortadoğu Ana.	Van	Van	83	45	38	12	13	2	11	18	27	60	16	7

Güneydoğu An.	Gaziantep	Gaziantep	140	70	70	27	16	1	29	30	37	109	20	11
Güneydoğu An.	Şanlıurfa	Şanlıurfa	116	63	53	22	9	1	41	19	24	89	18	9
Güneydoğu An.	Mardin	Mardin	57	27	30	11	12	0	13	8	13	34	13	10
TOPLAM			**3640**	**1802**	**1838**	**585**	**883**	**780**	**610**	**413**	**368**	**2347**	**819**	**473**

B. Çok Kategorili Lojistik Modeli Tahmin Sonuçları

Ankette sorulan soru numaralarının, ankete katılanların cinsiyetine, aylık ortalama gelirine, yaşına, eğitim seviyesine ve çalışma durumuna göre rastgele dağılıp dağılmadığını test edebilmek için oluşturulan çok kategorili lojistik (*multinomial logit*) modeli tahmin sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Çok kategorili lojistik modeli tahmin sonuçları

Gözlem Sayısı: 3570

LR $chi^2(15)$: 12.62

Prob > chi^2: 0.6314

Pseudo R^2: 0.0013

Log likelihood: -4789.20

Soru no	Değişkenler	Katsayı	Std. Hata	z-değeri	p-değeri	%95 Güven Aralığı	
1	Cinsiyet	-0.103	0.104	-0.99	0.322	[-0.307,	0.101]
	Gelir	0.000	0.000	0.89	0.373	[-0.000,	0.000]
	Yaş	0.003	0.003	0.95	0.340	[-0.003,	0.010]
	Eğitim Seviyesi	-0.091	0.075	-1.21	0.227	[-0.239,	0.057]
	Çalışma Durumu	-0.046	0.033	-1.38	0.166	[-0.111,	0.019]
	c (sabit)	-0.320	0.231	-1.38	0.168	[-0.774,	0.134]
2	Cinsiyet	-0.025	0.118	-0.21	0.830	[-0.256,	0.205]
	Gelir	-0.000	0.000	-0.73	0.463	[-0.000,	0.000]
	Yaş	-0.002	0.004	-0.51	0.609	[-0.009,	0.006]
	Eğitim Seviyesi	0.000	0.085	0.00	0.998	[-0.166,	0.167]
	Çalışma Durumu	-0.026	0.038	-0.68	0.495	[-0.099,	0.048]
	c (sabit)	-0.572	0.264	-2.16	0.030	[-1.090,	-0.054]
3	3 numaralı soru kategorisi baz olarak alınmıştır.						
4	Cinsiyet	-0.144	0.094	-1.52	0.129	[-0.330,	0.042]
	Gelir	-0.000	0.000	-0.94	0.345	[-0.000,	0.000]
	Yaş	0.004	0.003	1.31	0.189	[-0.002,	0.010]
	Eğitim Seviyesi	0.054	0.068	0.80	0.426	[-0.080,	0.188]
	Çalışma Durumu	-0.031	0.030	-1.03	0.302	[-0.090,	0.028]
	c (sabit)	-0.114	0.214	-0.53	0.593	[-0.534,	0.305]

Tablo 10'da modele ait p-değerinin 0.63 seviyesinde çıkması oluşturulan modelin hiç tahmin edicisi olmayan bir modelden daha iyi tahmin edici olmadığını, tüm soru numaraları için bağımsız değişkelere ait p-değerlerinin 0.05'ten yüksek olması diğer soruların baz alınan üç numaralı soruya göre sorulma olasılığını bağımsız değişkenlerin etkilemediğini ifade etmektedir. Yani, soruların anketi cevaplayanlara cinsiyetleri, yaşları, aylık ortalama gelirleri, eğitim düzeyleri, çalışma durumları gözetilmeksizin rastgele sorulduğu sonucuna varılmaktadır.

Kaynakça

Adserà, Alicia, Carles Boix ve Mark Payne (2003), "Are You Being Served? Political Accountability and Quality of Government", *The Journal of Law, Economics, and Organization,* 19 (2): 445-490.

Aidt, Toke S. (2003), "Economic Analysis of Corruption: A Survey", *The Economic Journal,* 113 (491): F632-F652.

Akçay, Selçuk (2006), "Corruption and Human Development", *Cato Journal*, 26: 29-48.

Ambraseys, Nicholas ve Bilham, Roger (2011) "Corruption Kills," *Nature,* 469 (7329): 153–55.

Anderson, Christopher J. ve Yuliya V. Tverdova (2003), "Corruption, Political Allegiances, and Attitudes Toward Government in Contemporary Democracies", *American Journal of Political Science,* 47 (1): 91-109.

Banerjee, Abhijit, Donald P. Green, Jeffery McManus ve Rohini Pande (2014), "Are Poor Voters Indifferent to Whether Elected Leaders Are Criminal or Corrupt? A Vignette Experiment in Rural India", *Political Communication*, 31 (3): 391-407.

Barro, Robert J. (1973), "The Control of Politicians: An Economic Model", *Public Choice,* 14 (1): 19-42.

Carlson, Jessica H. ve Mary Crawford (2011), "Perceptions of Relational Practices in the Workplace", *Gender, Work & Organization*, 18 (4): 359-376.

Chang, Eric C., Miriam A. Golden ve Seth J. Hill (2010), "Legislative Malfeasance and Political Accountability", *World Politics,* 62 (2): 177-220.

Chong, Alberto, O. De La, L. Ana, Dean Karlan ve Leonard Wantchekon (2011), "Looking Beyond the Incumbent: The Effects of Exposing Corruption on Electoral Outcomes", *Çalışma Tebliği* w17679, National Bureau of Economic Research. http://dx.doi.org/10.3386/w17679.

Costas-Pérez, Elena, Albert Solé-Ollé ve Pilar Sorribas-Navarro (2012), "Corruption Scandals, Voter Information, and Accountability", *European Journal of Political Economy,* 28 (4): 469-484.

Doğan, M. Kadir (2010), "Transparency and Political Moral Hazard", *Public Choice,* 142 (1-2): 215-235.

Doğan, M. Kadir ve Haldun Evrenk (2020), "Ignorance or Trade-off? Testing Three Explanations for the Re-election of Corrupt Politicians Using Data from an Embedded Survey in Turkey", Turkish Studies. DOI: 10.1080/14683849.2020.1815534. Routledge.

Eggers, Andrew C. ve Alexander C. Fisher (2011), "Electoral Accountability and the UK Parliamentary Expenses Scandal: Did Voters Punish Corrupt MPs?", *Çalışma Tebliği.* http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1931868.

El-Saady, Hassan (1998), "Considerations on Bribery in Ancient Egypt", *Studien zur Altägyptischen Kultur,* 25: 295-304.

Ferejohn, John (1986), "Incumbent Performance and Electoral Control", *Public Choice,* 50 (1): 5-25.

Ferraz, Claudio ve Frederico Finan (2008), "Exposing Corrupt Politicians: The Effects of Brazil's Publicly Released Audits on Electoral Outcomes", *Quarterly Journal of Economics,* 123 (2): 703-745.

Finch, Janet (1987), "The Vignette Technique in Survey Research", *Sociology*, 21 (1): 105-114.

Gupta, Sanjeev, Hamid Davoodi ve Erwin Tiongson (2001), "Corruption and the Provision of Health Care and Education Services", Jain, Arvind K. (Der.), *The Political Economy of* Corruption (New York: Routledge): 111-141.

Huntington, Samuel P. (1968), *Political Order in Changing Societies* (New Haven: Yale University Press).

Jain, Arvind K. (2001), "Corruption: A Review", *Journal of Economic Surveys,* 15 (1): 71-121.

Johnston, Michael (1989), "Corruption, Inequality, and Change", Ward, Peter M. (Der.), *Corruption, Development and Inequality: Soft Touch or Hard Graft* (New York: Routledge): 13-37.

Kurer, Oskar (2001), "Why Do Voters Support Corrupt Politicians?", Jain, Arvind K. (Der.), *The Political Economy of Corruption* (New York: Routledge): 75-98.

Lafay, Jean-Dominique ve Marie Servais (2000), "The Influence of Political Scandals on Popularity and Votes", Lewis-Beck, Michael S. (Der.), *How France votes* (New York, NY: Chatham House): 189-205.

Leff, Nathaniel H. (1964), "Economic Development through Bureaucratic Corruption", *American Behavioral Scientist*, 8 (3): 8-14.

Lewis, Maureen (2006), "Governance and Corruption in Public Health Care Systems", *Çalışma Tebliği* 78, Center for Global Development. http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.984046.

Li, Hongyi, Lixin Colin Xu ve Heng-fu Zou (2000), "Corruption, Income Distribution, and Growth", *Economics & Politics*, 12: 155-182.

Manzetti, Luigi ve Carole J. Wilson (2007), "Why Do Corrupt Governments Maintain Public Support?", *Comparative Political Studies*, 40 (8): 949-970.

Mauro, Paolo (1995), "Corruption and Growth", *Quarterly Journal of Economics*, 110 (3): 681-712.

Mo, Pak Hung (2001), "Corruption and Economic Growth", *Journal of Comparative Economics*, 29 (1), 66–79.

Muñoz, Jordi, Eva Anduiza ve Aina Gallego (2016), "Why Do Voters Forgive Corrupt Mayors? Implicit Exchange, Credibility of Information and Clean Alternatives", *Local Government Studies*, 42 (4): 598-615.

Persson, Torsten, Guido Tabellini ve Francesco Trebbi (2003), "Electoral Rules and Corruption", *Journal of the European Economic Association*, 1 (4): 958-989.

Peters, John G. ve Susan Welch (1980), "The Effects of Charges of Corruption on Voting Behavior in Congressional Elections", *American Political Science Review*, 74 (3): 697-708.

Reed, Steven R. (1999), "Punishing Corruption: The Response of the Japanese Electorate to Scandals", Feldman, Ofer (Der.), *Political Psychology in Japan: Behind the Nails Which*

Sometimes Stick out (and Get Hammered Down) (Commack, NY: Nova Science Publishers): 131-148

Rundquist, Barry S., Gerald S. Strom ve John G. Peters (1977), "Corrupt Politicians and Their Electoral Support: Some Experimental Observations", *The American Political Science Review,* 71 (3): 954-963.

Welch, Susan ve John R. Hibbing (1997), "The Effects of Charges of Corruption on Voting Behavior in Congressional Elections, 1982-1990", *The Journal of Politics,* 59 (1): 226-239.

Whitley, Elise, Michaela Benzeval ve Frank Popham (2020), "Population Priorities for Successful Aging: A Randomized Vignette Experiment", *The Journals of Gerontology: Series B*, 75 (2):293-302.

Winters, Matthew S. ve Rebecca Weitz-Shapiro (2013), "Lacking Information or Condoning Corruption: When Do Voters Support Corrupt Politicians?", *Comparative Politics,* 45 (4): 418-436.